

NØDDEKRIGENS (NUCIFRAGA CARYOCATACTES) INDVANDRING I DANMARK I EFTERAARET 1911.

VED

P. JESPERSEN.

Det er i Virkeligheden ikke ganske faa Fuglearter, der med Aars Mellemrum kan foretage pludselige Strejftog i større Mængde til andre Egne, men for en Del af disse, nemlig de ogsaa hos os almindelige Arter, gælder det, at man ikke lægger synderlig Mærke til saadanne Indvandringer. Noget ganske andet bliver Tilfældet, naar det drejer sig om en sjældnere Fugl som f. Eks. Nøddekrigen; thi da vækker en saadan Indvandring Opsigt, og i Dagbladene berettes om disse Fugles Forekomst. Der er ogsaa noget ejendommeligt ved Nøddekrigens Udseende og Opførsel, hvorfor det ikke kan undre, at det vækker en vis Opmærksomhed, naar denne Fugl pludselig viser sig i stort Antal i en Egn, hvor der maaske ikke er set en Nøddekrige i en længere Aarrække.

Inden jeg gaar over til at give en speciel Skildring af Indvandringen i 1911, vil et Par almindelige Bemærkninger om disse pludselige Indvandringer maaske være paa sin Plads. Det er Siberien, der yder i hvert Fald Størsteparten af Kontingentet til de Masser af Nøddekriger, der i saadanne Aar spreder sig over hele Mellemeuropa. Som Aarsag til disse pludselige Udvandringer fra deres Ynglepladser ser man i Almindelighed anført, at det skyldes Uheld med Frugtsætningen hos Cembra-Fyrren, hvis Frugter skal være Nøddekrigens væsentligste Næring i Siberien. Der gaar gennemsnitlig 8—10 Aar mellem hver større Indvandring her i Europa. I den sidste Udgave af Naumann »Naturgeschichte der Vögel Mitteleuropas« Bind IV pag. 58 anføres følgende Aar i det XIX Aarhundrede, i hvilke der er sket særlig store Indvandringer: 1802, 1814, 1825, 1836, 1844, 1856, 1857, 1864, 1883, 1885 og 1896. Hertil kan saa for den forløbne Del af det XX Aarhundrede tilføjes: 1900 og 1911. Det er ikke muligt at foretage nogen Sammenligning mellem Mængderne af strejfende Fugle ved de forskellige Indvandringer, men det Træk af Nøddekriger, der i Efteraaret 1911 kom her til Danmark, var

kun en lille Del af en stor Indvandring i Mellemeuropa, der strakte sig over Tyskland til England, Frankrig og Svejts.

Da jeg i Efteraaret 1911 fra forskellige Kanter havde erfareet, at Nøddekrigen havde vist sig flere Steder her i Landet, besluttede jeg at indsamle saa mange Oplysninger om dens Forekomst, som det paa nogen Maade lod sig gøre. Idet jeg gik ud fra, at en samlet Beretning vilde være af Interesse ikke alene for Nutiden, men muligt ogsaa for Fremtiden, lagde jeg en Plan for det Arbejde, hvis Frugter jeg nedenstaaende skal gengive og sammenstille.

I Løbet af Efteraaret 1911 og paafølgende Vinter henvendte jeg mig til en Del fugleinteresserede Mennesker her i Landet og fik ad den Vej indsamlet en meget stor Del af Materialet. En Henvendelse til »Naturhistorisk Forening for Lolland-Falster« resulterede i, at Sekretæren for nævnte Forening, Hr. Lærer Kring, Nykøbing gennem Foreningens Medlemmer indsamlede et Materiale af Oplysninger for Lolland og Falsters Vedkommende¹. Endelig rettede jeg i dette Tidsskrifts 6te Aargang, Hefte II—III følgende Anmodning til Foreningens Medlemmer:

»Til Udarbejdelsen af en Artikel om Nøddekrigens Forekomst her sidste Efteraar kunde jeg ønske Oplysninger fra forskellige Egne af Landet, hvorfor jeg ad denne Vej tillader mig at anmode de Medlemmer, der maatte sidde inde med saadanne, om at overlade dem til mig. Særlig ønsker jeg Meddelelse om det omtrentlige Tidspunkt og Antal af iagttagne Fugle, men jeg vil iøvrigt være meget taknemmelig for Oplysninger, i Særdeleshed biologiske — vedrørende disse Fugle og deres Forekomst. Artiklen vil fremkomme her i Tidsskriftet; men for at jeg saa snart som muligt kan faa den udarbejdet, beder jeg velvillige Medlemmer snarest mulig tilstille mig eventuelle Oplysninger.«

I den paafølgende Tid modtog jeg ogsaa ad denne Vej en Række gode Oplysninger, og det skyldes saaledes for en stor Del Medlemmernes Velvilje, at denne Beretning har kunnet komme i Stand. Overalt, hvor jeg henvendte mig, mødte jeg den største Beredvillighed, bl. a. bør jeg fremhæve, at flere Konservatorer har tilstillet mig udførlige Lister over Nøddekriger, de har modtaget til Udstopning, og jeg beder derfor enhver, der har bi-

¹ En speciel Beretning »Nøddekrigen i Lolland-Falster Stift i Efteraaret 1911« udarbejdede jeg i Foraaret 1912 for nævnte Forening.

draget til denne Beretnings Fremkomst, modtage min bedste Tak. Følgende har velvilligst tilstillet mig Oplysninger:

N. Andersen, Plantør, Bøtøgaard; H. Arctander, Distriktslæge, Storehedinge; C. Balsløw, kgl. Skovfoged, Tisvilde Hegn; E. Buchwald, Forststuderende, København; M. Clausen, Konservator, Ribe; O. Fabricius, Forstkandidat, Korinth; Friedrichsen, Godsejer, Høvængegaard pr. Nysted; K. Hammer, stud. med., Holte; H. P. Hansen, Konservator, Herning (Meddelelserne i det følgende mærket: H., Herning); M. Ewald Hansen, Konservator, Thisted; N. C. Hjeronimus, Konservator, Odense; Holck, Skovrider, Sundby, Lolland; R. Hørring, mag. scient., Zoologisk Museum, København (Meddelelserne stammer fra R. Hørring: »Fuglene ved de danske Fyr i 1911« Særtr. af Vidensk. Meddel. fra den naturh. Foren. i København Bd. 64.); L. Jensen-Tusch, kgl. Skovrider, Almindingen; Jeppesen, Forstander, Staby pr. Ulfborg; Th. Jørgensen, Skorstensfejermester, Horsens; H. Kalkau, Oberstløjtnant, Aalborg; M. Klinge, Forretningsfører, Randers; L. Koch, stud. mag., København; A. Koefoed, Revisor, København; Kristiansen, Førstelærer, Gedesby, Gedser; T. Lakjer, stud. art., Hellerup; A. Lange, Overgartner, Botanisk Have; Leth, Inspektør, Livø; Lippert, Lærer, Musse pr. Nysted; Lundahl, Skovrider, Falster; Juel Madsen, Kunstmaler, Odense; A. L. V. Manniche, Konservator, København; Møller, Lærer, Horslunde, Lolland; Joh. P. Nørsgaard, Boghandlermedhjælper, København; C. Olsen, Plantør, Emmedsbo pr. Gjerrild; C. Olsen, Typograf, Nykøbing F. (Meddelelserne mærket: O.); A. Pedersen, Risegaard pr. Lou St.; Petersen, Skovrider, Falster; J. & H. Petersen, Konservatorer, Odder (Meddelelserne mærket: P., Odder); A. Pirtzel, Apotheker, Helsingø; C. A. Rasmussen, Lærer, København; H. P. Rasmussen, Konservator, Elmegade, København; E. Rendtorff, Lærer, cand. phil., Korsør; H. Rosenkrantz, Baron, Guldborg; S. Saxtorph, stud. med., Hillerød; Saunte, Lærer, Maribo; Scavenius, cand. jur., Klintholm, Møen; G. Scholten, Løjtnant, København; Schäffer, Dr., Vejlefjord Sanatorium; H. Steenbach, Godsejer, Flintholm pr. Stenstrup; Termansen, Skovrider, Falster; Th. Thomsen, Lærer, Hobro; N. Tulstrup, Landmand, Nørre Tulstrup pr. Bjerringbro; A. V. Taaning, Lærer, København; V. Weibüll, cand. jur., København; H. Weis, cand. phil., Forststuderende, København; Windeballe, Kon-

servator, Fredericia (Meddelelserne mærket: W. Fredericia); H. Winge, mag. scient., Viceinspektør, Zoologisk Museum, København. —

Da det selvfølgelig har været nødvendigt at foretage en kritisk Gennemgang af det indkomne Materiale, har jeg i nedenstaaende Beretning maattet udelade en Del Meddelelser, som paa en eller anden Maade forekom tvivlsomme. Naar der med Meddelelserne har fulgt biologiske Iagttagelser af Interesse, har jeg gengivet disse, da saadanne formentlig altid vil yde Bidrag til Belysning af Nøddekrigens Opførsel og Levemaade.

Man vil af Beretningen se, at der er truffet Nøddekriger i saa godt som alle Egne af Landet. Der er Meddelelser fra Vendsyssel og til Gedser, og fra Bornholm til det vestligste Jylland, og dog maa det siges, at Indvandringen i 1911 — i hvert Fald for flere Egnes Vedkommende — ikke kunde maale sig med Hensyn til Mængden af Individier med Indvandringen i Efteraaret 1900.

SJÆLLAND.

København og Amager. I Botanisk Have i København blev der set 3 Nøddekriger 10 September og ingen bemærket senere (A. Lange). — Revisor A. Koefoed har til Red. af »Dansk ornithologisk Forenings Tidsskrift« indsendt følgende Meddelelse: »Det vil sikkert være af Interesse at erfare, at der i Tiden fra 10 til 30 Januar paa Vestre Kirkegaard har opholdt sig en Flok Nøddekriger paa 10—20 Stkr. De saas i Selskab med Sjagger, Solsort og Husskade og var mod deres Natur ret tillidsfulde, idet man kunde komme dem temmelig nær. Ved den lille Svanedam var der udkastet Majs og Solsikkefrø, og her holdt de til i Flok. Antagelig har Vinterens Kulde med Is og Sne nordpaa lokket dem herved til os i saa store Flokke, idet den jo har været almindelig over hele Landet i Aar, saa den endog har søgt ind til selve Hovedstaden; men i Dag den 2 Februar var der tilsyneladende kun en enkelt Nøddekrige, som endnu holdt til paa Kirkegaarden.« — Konservator Manniche havde i Efteraaret ialt 11 Stkr. til Udstopning (6 ♂♂, 5 ♀♀), flest i Slutningen af September, nogle i Oktober og en i November. — Konservator H. P. Rasmussen havde i Tidsrummet 21 September til 11 Oktober 14 Stkr. til Præparation dels fra Sjælland, dels fra Lolland-Falster. —

I Midten af September blev der skudt 2, og 11 Oktober 1 Stk. ved Dragør (C. A. Rasmussen). — 5 Oktober blev der set 2 Nøddekriger i Kongelunden og endnu 14 April 1912 en enkelt Nøddekrige sammesteds. (E. Buchwald.)

Nordsjælland. Apotheker A. Pirtzel, Helsingø, har med stor Elskværdighed tilstillet mig en udførlig Beretning om Nøddekrigens Forekomst i Egnen Nord for Hillerød, hvoraf jeg skal tillade mig at gengive nedenstaaende:

»Den første Nøddekrige, jeg ved Besked om her fra Landet i 1911, fik jeg fra Karlebo Øst for Hillerød den 27 September. Fra »Græsted og Aggerbo« Hegn kom en Skovarbejder med en; »der var en til,« sagde han, »jeg kunde godt have taget den med Hænderne eller slaaet den med en Kæp, men jeg skød den alligevel.« Den har været over hele Egnen, fra Sydspidsen af Gribskov til Gilbjerg hoved, langs Kysten over Udsholt og Hølløselund til Tisvilde Hegn og derfra ind over Ramløse til Helsingø; der var en lige udenfor en Gaard, hvor der var megen Færdsel, ved Frederiksborgvejen tæt ved Helsingø. I selve Gribskov var den meget talrig i hele den sydlige Del — Esrom og Nøddebo Skovdistrikter — lige op til Landevejen, der løber fra Maarum til Esrom; den forekom i Gran- og Asketræsplantninger, den var altid tam; sad der en Flok, kunde man kaste Sten ind efter dem, det rørte ikke Fuglene, hvis man da ikke vaaderamte dem; de kunde ogsaa være talrige, endog meget talrige i Buske og Træer paa Hovedlandevejen gennem Skoven fra Spaanildshus til Kagerup. Det gjorde et overraskende Indtryk paa de Skovmænd, der saa dem i Vinterens Hjerte i 1912. Skovrider Holm, Ostrup, saa en paa den koldeste Dag i Begyndelsen af Februar ved Graverhuset ved Esrom Sø; den opholdt sig ved de høje Ege; Ingeniør Brüel, Hillerød, fortalte mig om en set ved Landbolyst 3 Marts 1912. Paa Klapjagterne der i Skovene saa og hørte man den hele Efteraaret, den brød sig hverken om Jæger eller Gevær, naar den da ikke blev skudt, hvad der kun hændte rent sporadisk. Den sidste, som jeg fik, blev skudt lige før Jul inde i Barmosen, tæt ved Bolandshuset ved Grantekrogsvejen, men endnu i April 1912 er den set parvis i Gribskov.

I Skoven Nord for Esrom — Maarum Skovdistrikt — var den ikke tilnærmelsesvis saa talrig, og jo længere man kom Vestpaa ud i Harager Hegn tog den af og fandtes kun enkelt-

vis; i den enligt beliggende Skov Valby Hegn med sine 7 Langdysser lige Nord for Helsinge er den lige set, Frasnagn er fortalt om den, men den var her kun i faa Eksemplarer. — Hermed er omtalt alle Skovene og Egnen udenom en lille Skov — Højbjerg Hegn — lige udenfor Helsinge ad Hillerød Kanten. Paa alle Steder har den været, men i Højbjerg Hegn har den mærkeligvis ikke været. Jeg har eftersøgt Skoven, men ikke set den; Skovens Arbejdere, Skovfoged og Skovrider har ej heller fortalt det mindste om Nøddekrigen derfra.

I Tisvilde Hegn har den ogsaa befunden sig vel; i hele den gamle Del af dette store Distrikt har den været fra Efteraaret, og den har været talrig; naar den nu ses er det hyppig parvis, dette tyder i høj Grad paa, at den vil yngle baade her og i Gribskov — sker det, vil jeg bede: fri os fra det onde Æggerøveri! —

I Sommeren 1912 iagttog Skovfolkene i Ostrup Skovdistrikts sydlige Del et Par Nøddekriger, som holdt til i en bestemt lille Granholm. De lod sig ikke forstyrre af Arbejderne og fløj fra og til ganske som andre Fugle, der har Unger; — Ungerne blev dog ingensinde iagttaget.«

Ovenstaaende Beretning er udarbejdet i April 1912, og om Nøddekrigens Forekomst senere paa Aaret i Tisvilde Hegn vil der senere meddeles Oplysninger. Fra andre Sider har jeg iøvrigt modtaget forskellige Meddelelser. Student Weis saa endnu sidst i December (iflg. Brev af $\frac{1}{1}$ 1912) mange Nøddekriger i Tisvilde Hegn og fortæller bl. a. følgende om deres Tillidsfuldhed: »De er meget tamme, og man kan let gaa ganske tæt forbi dem uden at opdage dem; thi de bliver ganske rolig siddende og piller Frø ud af Koglerne; de flyver som Regel kun ganske kort, naar man forstyrrer deres Madro og altid med udbredt Hale. En Dag gjorde en Jæger det Kunststykke at skyde forbi til en Nøddekrige, der sad paa Jorden og pillede Frø af en Kogle; forskrækket fløj den op paa en Gren i et af de omkringstaaende Træer, saa lidt paa os, og da den saa havde forvundet Skrækken, fløj den atter ned paa Jorden og fortsatte Maaltidet — denne Gang af en Kogle, der laa en halv Snes Skridt længere fra os: den forstod aabenbart ikke Spor af det hele.« — 1 December 1 ♂ skudt i Ostrup Distrikt i Grib Skov og 2 December 1 ♂ i Frelslev Hegn (S. Saxtorph). — 29 September modtaget 2 Stkr. fra Grib Skov lil Udstopning (H. P. Rasmussen). —

Stud. med. Saxtorph saa mange i St. Lyngby Skov ved Arresø 17 September og endnu 7 Oktbr. var der nogle faa Stykker i samme Skov. — 5 November modtoges et Eksempel fra Hille-rød (H., Herning). — 10 December 1911 modtog Konservator O. Nielsen, Nykøbing F., en Nøddekrige, skudt ved Brederød pr. Frederiksværk. — Iflg. Meddelelse fra Student Buchwald var Nøddekrigen ret almindelig i Skovene ved Holte. Den blev saaledes set flere Gange baade i Rude Skov og Geels Skov. Første Gang blev den iagttaget 18 Oktober, medens den allerede 24 September blev set i St. Dyrehave¹. Endnu i December var der enkelte, sidste Gang, den blev iagttaget, var 22 December. — Stud. med. Hammer har ligeledes givet Oplysninger for Holte-egnens Vedkommende, ifølge hvilke der endnu 14 Januar 1912 blev set en Fugl og den 18. s. M. endog en Flok paa c. 30 i Næsseskoven ved Furesø. — 6 December iagttaget en Nøddekrige i Rude Skov (Juel Madsen). — Cand. jur. V. Weibüll meddeler, at Nøddekrigen har opholdt sig hele Efteraaret 1911 og paafølgende Vinter i Rude Skov i ret anseligt Antal (antagelig mindst 20—30 Stkr.). Endnu midt i April 1912 blev der set 2. »Fuglene opholdt sig hele Tiden paa samme Terrain, der er temmelig lavt og noget fugtigt, stødende op til Graner.« — En Nøddekrige blev skudt sidst i September paa Slangerup Mark (H. P. Rasmussen). — En ung Hun blev skudt 7 Oktober 1911 i Farum af fhv. Møller I. P. Jørgensen. To gamle Hunner blev skudt i Rude Skov ved Holte 27 Oktober 1911. En Han blev skudt 24 November i Rude Skov; samme Dag saas en Nøddekrige flyve højt over Skoven. En ung Hun, skudt 4 Januar 1912 i Holte, hvor den overraskedes, gaaende mellem Hønsene i en Hønsegaard, modtoges fra Konservator I. E. C. Scheel. Hele Efteraaret havde Nøddekrigen været at se i Geel Skov ved Holte (R. Hørring).

Roskilde-Egnen. Konservator Manniche, København, saa en Dag i Efteraaret 4 Stkr. ved Hedehusene, en anden Dag en enkelt og iflg. hans Udsagn skal der have opholdt sig flere i Valborup Skov mellem Roskilde og Ringsted. — 10 November 1 Stk. fra Egholm ved Roskilde (H., Herning). — En Han blev skudt 14 Oktober 1911 i Boserup Skov ved Roskilde af Stud. med. E. Collin. To Ekspl. (deraf den ene en gammel Hun) blev

¹ St. Dyrehave ved Hillerød.

skudt i Boserup Skov 16 Novbr. 1911 af Stud. med. Collin; han havde set endel af dem (R. Hørring).

Køge-Eggen. I Vallø Skove var der en Del, ikke mange, Nøddekriger i Efteraaret spredt over alle Skovene. De første blev set først i September, og enkelte saas i c. 2 Maaneder derefter. (G. Scholten).

Storehedinge-Eggen. Paa de af »D. o. F.« udsendte Træk-skemaer fandtes følgende Meddelelser om dræbte Nøddekriger fra Distriktslæge H. Arctander, Storehedinge, som jeg med Til-ladelse gengiver: 20 September 1 skudt ved Arnøje; 25 s. M. 1 ved Storehedinge; 4 Oktober 1 skudt ved Storehedinge ud af en Flok paa 3—4 Stkr.; 11 s. M. 1 skudt paa Gjorslev; 13 November 1 ved Lillehedinge. Alle de dræbte var af Formen *var. macro-rhynchus*. — 5 Oktober modtog Konservator N. P. Jensen, Fredericia, et Eksemplar fra Fakse. (K. Hammer). — 11 Oktober 1 Stk. fra Karise (H., Herning).

Præstø-Eggen. Gaardejer A. Pedersen, Risegaard pr. Lou St. saa 2 Oktober to Nøddekriger og modtog samme Dag et Eksp. til Udstopning fra Lundbygaard pr. Lundby St.; ligeledes 6 Oktober. Endvidere iagttog samme 16 Oktober over 10 Nøddekriger ved Risegaard. Den var imidlertid langt almindeligere i Efteraaret 1900, hvor den viste sig der paa Eggen fra Midten af Oktober.

Vordingborg-Eggen. Apotheker Pirtzel, Helsingø, har i Efteraaret haft Nøddekrigen til Udstopning fra Vordingborg.

Kallundborg-Eggen. Stud. mag. Lauge Koch har velvilligst givet en Del Oplysninger om dens Forekomst i Kallundborg-Eggen: Paa Refsnæs er den skudt ved Fyret 25 September, ved Kongstrup 27 og 28 September og 1 Oktober samt ved Kallerup-gaarden 10 November. Sidst i September opholdt der sig en halv Snes Stykker i begge Skovene paa Asnæs, hvor de var meget tillidsfulde, og 17 September blev der skudt en Fugl i Asnæs Tverskov. De dræbte Fugle indleveredes til Udstopning hos Bundtmager Trømsdorf, Kallundborg. En Nøddekrige blev skudt ved Svebølle 15 Km. Ø. for Kallundborg 17 September, og i Slutningen af September blev der iagttaget mange ved Lerchenborg og Snevris. — 7 Oktober modtaget 1 fra Svebølle (P., Odder). — 21 Oktober 1 Stk. fra Brejninge, 13 Klm. Ø. for Kallundborg (H., Herning). — Fra Kallundborg modtaget ialt 6 Stkr. i Løbet af Efteraaret (W., Fredericia). — I Efteraaret 1911 blev der skudt c. 20 Nøddekriger og set mange flere paa Selchausdal, c. 20 Km.

S. Ø. for Kallundborg, og paa Katstrup blev der skudt 7 Eksemplarer (N. Tulstrup). — Et Eksp. skudt ved Refsnæs Fyr 24 September 1911 af C. F. V. Jensen; i Oktober og November saa han ligeledes flere Nøddekriger i Fyrets Nærhed, undertiden i Flokke paa omtr. 20 Stkr. (R. Hørring).

Holbæk-Eggen. Følgende Data modtaget Nøddekriger fra Tjebberup ved Holbæk: 4 Oktober 2 Stkr., 14de s. M. 1 Stk. og 20de 4 Stkr. (P., Odder). — 14 Oktober 1 Stk. fra Jyderup, 17 Oktober og 2 November 1 Stk. fra Holbæk (H., Herning).

Ringsted-Eggen. Skovfoged Thorsøe, Store Bøgeskov, N. V. for Ringsted meddeler: »22 September saa jeg en Nøddekrige, efter den Tid har den været at se af og til i Efteraaret« (H. Winge). — 25 og 29 September 1 Eksp. fra Kværkeby (H., Herning). — 14 Oktober modtog Gaardejer A. Pedersen, Risegaard pr. Lou St. 1 Nøddekrige fra Glumsø pr. Ringsted. — 27 September modtoges 1 ♀ fra Tybjerggaard, c. 12 Km. S. for Ringsted. (H. P. Rasmussen).

Sorø-Eggen. Plantør C. Olsen, Emmedsbo pr. Gjerrild modtog 19 Oktober 1 Nøddekrige ♂ (tyndnæbbet) fra Sorøegnen. — 11 Oktober blev der skudt et Eksemplar paa Næsbyholm, hvor der var set 5—6 Stkr. (H. P. Rasmussen).

Slagelse-Eggen. 16 Oktober modtoges en Nøddekrige fra Sønderød pr. Ruds Vedby (P., Odder). — Konservator N. P. Jensen, Fredericia, fik 26 September et Eksemplar til Udstopning fra Dalby pr. Gjørlev, N. for Slagelse (K. Hammer). — 27 September 1 Stk. fra Slagelse (H. Herning). — Fra Høng modtog Konservator Clausen, Ribe, et Eksemplar.

Korsør-Eggen. Fra Korsør modtoges 19 September 4 Stkr. (skudt 17de), 21de s. M. 1 Stk. fra Taarnborg ved Korsør, samt 8de, 12te og 17 Oktober et enkelt Eksemplar fra Korsør (H., Herning). — 20 November 1 Eksp. fra Korsør (P., Odder). — Paa Taarnholm ved Korsør opholdt sig 16 September c. 20 Stkr., og samtidig skal den have været talrig paa Bonderup ved Korsør. 5 Oktober saa jeg et Eksemplar paa Taarnholm (M. Klinge). — Cand. phil. E. Rendtorff, Korsør, giver i Brev af 28 Maj 1912 følgende Oplysninger, der for en Del skyldes Skovfogeden i Korsør Skov (c. 200 Tdr. Land, næsten udelukkende Løvskov): »Her var c. 100 Stkr., der færdedes i Smaaflokke paa 4—8 og opholdt sig særlig i Graner og Fyr. Skudte Eksemplarer havde Fyrreharpix paa Næbbet, lugtede af Fyrreharpix og var endogsaa

klæbrige paa Fjerene. De syntes særlig at leve af Insekter, som de pillede af Kogødning i Nærheden af Skoven, hvilket jeg ogsaa selv har set. Jeg har selv mest set dem i en Naaleskov Nord for Byen, enkeltvis eller parvis, tavse, endogsaa naar jeg syntes, de havde Grund til at blive forskrækkede. Saa vidt vides, var de her fra Begyndelsen af September til Slutningen af Oktober, muligvis længere«. Desuden anføres følgende interessante Iagttagelse: »Vi havde her i Skoven en dejlig stor Rede af *Vespa crabro*¹ i Gavlen af en Pavillon, hvor den findes hvert Aar, og jeg havde Planer om at faa den i Glaskasse i Skolens Samling. Men jeg gjorde Regning uden Nøddekrigerne; thi de spolerede det hele. Fra noget frit Pæleværk i Gavlen, hvor de tog Sæde, fløj de op under Taget og tog Kagerne ud Stk. for Stk. (d. v. s. stykkevis i smaa Stumper) og aad den deri værende Yngel.«

Skelskør-Eggen. Baron H. Rosenkrantz, der allerede 12 September iagttog en Nøddekrige i »Rössjöholm Skove« i Skaane, har velvilligst givet flere Oplysninger om Fuglens Forekomst her i Landet i Efteraaret 1911. »5 Oktober kom jeg sammen med N. N. ganske tæt til en Nøddekrige i Holsteinborg Skove. Vi forsøgte, hvor nær vi kunde komme Fuglen, der sad ude paa en Grangren, ivrig beskæftiget med at pille hvidt Mos af Grenene, vistnok for at finde Insekter. En mørk Hat holdt jeg hen over Fuglen i faa Tommers Afstand, saa fløj den blot nogle Grene højere tilvejs. Vi fjernede os fra Granen, og igennem min Kikkert stod jeg saa og iagttog dens hele Færd i ca. 1 Kvarter. Temmelig rastløs fløj den fra Træet ned til Jorden, hvor den formelig opløjede Mos og Grønsvær med sit Næb; saa tilbage til Granen, og pillede Mos og visne Naale ned«. (Brev af 13 Maj 1912). Til Oplysning om Nøddekrigens Føde skal jeg desuden tillade mig at gengive et Par Iagttagelser af ældre Dato: »10 Decbr. 1885: Idag fik jeg Bekræftelse paa min Tanke om Nøddekrigens Fortæring af Nødder. Til Telegrafbestyrer Petersen blev afleveret et Eksemplar fra Lehnsbaron Bertouch-Lehn paa »Lungholm« (Lolland). I Halsen — paa det Sted, hvor Tungen fæstes til Undernæbet — og gennem hele Spiserøret laa en Række hele Nødder, 4 Stkr., ganske urørte«. Til fortrinlig Sammenligning med ovenstaaende Iagttagelse af E. Rendtorff, gengives følgende Optegnelse: »12 Oktober 1885. Min Broder

¹ Den store Gede-hams.

og jeg iagttog idag en Nøddekrige, som sad ovenfor et Hvepsebo og fangede de udflyvende Hvepse. Fuglen blev skudt til min Samling, og i samme Nu var den oversaaet af Hvepsene over hele Kroppen.« — 7 Oktober modtoges 2 Stkr. fra Skelskør (H., Herning).

Næstved-Eggen. En Nøddekrige modtoges fra Næstved 29 September og 2 Stkr. 7 Oktober samt 26de s. M. et Eksempplar fra Holsteinborg pr. Rude (P., Odder). — Konservator Clausen, Ribe, har i Efteraaret haft 2 Eksemplarer fra Fuglebjerg og 2 fra Haslev til Udstopning. — 13, 25 og 27 September blev der tilsendt Konservator Hansen, Herning, Fugle til Udstopning fra Gaunø og 29 September 1 Stk. fra Haslev. — Et Eksempplar blev skudt 30 September i en Skov ved »Store Tvedegaard« pr. Herlufmagle N. for Næstved (T. Lakjer). — Overjæger Saurbrey, Bregentved, meddeler, at Nøddekrigen kom i sidste Halvdel af September i et Antal af c. 30 Stkr. (G. Scholten). Om dens Forekomst i 1912 paa denne Egn berettes senere.

MØEN.

Angaaende Nøddekrigen Forekomst paa Møen har cand. jur. Scavenius, Klintholm, velvilligst tilstillet mig følgende Oplysninger i Brev af 23 Januar 1912: »Her paa Klintholm har der en Maanedstid i Nøddeperioden været nogle enkelte spredt omkring i Skoven, antagelig er der set ialt 6—7 Stkr. De optraadte enkeltvis og opholdt sig i længere Tid paa samme Sted, hvor de først havde slaaet sig ned. Der blev skudt én, som i Kroen havde 8 hele Nødder og nogle Hyben. Ved Forespørgsel andre Steder paa Øen har jeg erfaret, at der paa Nordfeld, 10 Km. herfra, kun har været nogle ganske enkelte, derimod har der, efter hvad Skytten paa Marienborg, en Mil paa den anden Side Stege, meddeler, været set mange hele Efteraaret fra sidst i Oktober, endnu d. 19de ds. saa han en, men ellers har han ikke set nogen de sidste 14 Dage. I den Tid, der var mange, saa han undertiden 5—6 i én Flok.«

FALSTER.

En Nøddekrige blev 13 Oktober indleveret til Konservator Nielsen, Nykøbing, fra Skørtinge pr. Eskildstrup (O). — I Oustrup Skov iagttog Skovvæsenselev M. Hansen et Ekspl. i Efteraaret.

— 1 November et Stk. fra Horreby, 31 Oktober 2 Stkr. fra Ulslev (Østfalster), 1 Oktober 1 Stk. Sdr. Ørslev og 7 November 1 Stk. fra Nr. Ørslev (O.). — Førstelærer Kristiansen, Gedesby, iagttog adskillige i sin Have sidste Efteraar. De var meget tillidsfulde. »Jeg kunde omtrent røre ved dem med Hatten, naar de sad i Grenene«. I første Halvdel af December indfangedes et forkomment Eksemplar, men da det havde været inde en halv Dag, var det meget kvikt og blev sluppet ud igen. — I Bøtøgaards Plantage iagttog Plantør N. Andersen de første Nøddekriger omkring Midten af Oktober, og de var almindelige der en Maanedstid, hvorpaa de efterhaanden forsvandt. Endnu midt i Januar opholdt der sig en enkelt Fugl, der holdt til ved en Mødding. »Fuglene var ikke talrig tilstede, maaske højst et halvt Hundrede, hvorimod de i Aaret 1900 vel nærmest var i Tusindvis«. — 5 November modtog Plantør C. Olsen, Emmedsbo pr. Gjerrild en ♀ af den almindelige Form fra Gedser. — Om dens Forekomst i Skovene Syd for Nykøbing meddeler Skovrider Petersen: »Nøddekrigen har optraadt ret sparsomt her paa Egnen. I første Halvdel af November saa jeg en paa Nykøbing Mark, 8 Dage senere 2 Stkr. i Lindeskov, en af de sidste Dage i November saa jeg 1 i Hallerup og vist 2 December 3 Stkr. i Lindeskov«. — Konservator Nielsen har følgende Data modtaget Nøddekriger fra Byens Omegn: 20 og 24 September, 26 Oktober, 24 November (O.). — Konservatorerne J. & H. Petersen, Odder har modtaget følgende Nøddekriger fra Nykøbing F.: 23 September 1, 29de 2, 3 Oktober 1, 4de 2, 12te 1 og 13de 1 Stk. — En Dag i Efteraaret blev der iagttaget 3 Nøddekriger i en Have i Nykøbing og en Fugl blev fundet død i Guldborgsund (O.). — Paa en under Christiansminde hørende Eng ved Tingsted Aa blev der 29 December skudt et Ekspl. (Skovrider Lundahl). — I Bangsebro og Systofte Skov blev der set flere Nøddekriger, som særlig holdt til i Hegnene i Udkanten af Skoven (Skovrider Termansen). — Plantør Andersen, Bøtøgaard, giver iøvrigt følgende Iagttagelse af deres Levemaade, som det fra flere andre Sider ogsaa er blevet fremhævet: »Der var forøvrigt det mærkbare ved Nøddekrigerne i Aar, at medens man ganske vist kunde træffe dem enkeltvis overalt i den ca. 400 Tdr. Ld. store Plantage, saa holdt de sig fortrinsvis til de Veje i Plantagen, hvor Hestene daglig færdedes og søgte Føde ved at hakke i Hestegødningen.« —

LOLLAND.

Saxkøbing-Eggen. Skovrider Holek, Sundby, giver følgende Beskrivelse af deres Forekomst: »Nøddekrigen har været her paa Distriktet i 1911, dog kun ret sparsomt repræsenteret — jeg tror kun, at jeg ialt har set 3 Eksemplarer i Storskoven; paa to Steder saa jeg den samme Fugl omtrent hver Dag i længere Tid. Utvivlsomt har det været Tilstedeværelsen af ældre Ege med rigeligt Agernfald, der har bevirket, at Fuglen holdt til paa disse Steder, og sikkert har der været Fugle ogsaa andre Steder i Storskoven, men Trækket kan ikke maale sig med Trækket i 1900, som jeg iagttog i Odsherred og i Nærheden af København«. Fuglene opholdt sig i alle Tilfælde i ovennævnte Distrikt hele Oktober Maaned ud. — I Tilknytning hertil anføres, at Skovvæsenselev Edgon Jørgensen mange Gange har iagttaget Nøddekrigen enkeltvis i Storskoven, første Gang 2 Oktober (L. Kring).

Nysted-Eggen. Fra Nysted blev der 5 og 17 Oktober indsendt Nøddekriger til Udstopning (O.). — Godsejer Friederichsen, Høvængegaard, giver følgende Oplysninger: »I Skoven saa jeg kun Nøddekrigen enkeltvis. I en Bøgeforyngelse med smaa Bøge opholdt der sig en Nøddekrige i c. 8 Dage. I Brakmarken havde en Nøddekrige Ophold 10 Dage og havde sin Plads paa en Plov, og hver Dag i den Tid kom jeg ridende der forbi, c. 6 Alen fra Ploven, og den blev rolig siddende. I Havrestubben saa jeg en Nøddekrige flere Gange; min Hønsehund stod for den, og den fløj saa i Skoven. I Haven her talte vi en Dag 10 Nøddekriger i Træerne, hvor de opholdt sig ca. $\frac{1}{2}$ Time. Det var i September Maaned, at Nøddekrigen var her. Da Nøddekrigen var her forrige Gang, var den talrigere her end i 1911.« — Lærer Lippert, Musse, modtog i Efteraaret 1 Stk. til Udstopning der fra Eggen. —

Maribo-Eggen. Nøddekrigen var iflg. Meddelelse fra Lærer Saunte meget talrig overalt i Maribo-Eggen og endnu ca. 10 Januar blev der set 2 i Merrits Skov mellem Maribo og Bandholm. — Lærer Lippert, Musse, havde 1 Stk. til Udstopning fra Engestofte ved Maribo. — En enkelt Nøddekrige blev set i Ryde Skov ved Christianssæde (Lærer Møller). —

Rødby-Eggen. Fra Konservator H. P. Rasmussen, Elmegade, København, der i Efteraaret opholdt sig nogen Tid paa Rødby-Eggen, har jeg modtaget en Del Oplysninger, hvoraf jeg skal

tillade mig at citere følgende: »Jeg saa den første Nøddekrige paa Lolland (Handermelde Mark) den 21 September, den passerede i meget ringe Højde over Hovedet paa mig; da den tog Sæde i en Husmandshave og min Vej netop faldt her forbi, stod jeg stille og betragtede den, saa meget mere som det var det første Eksempplar af Fuglen, jeg har været saa nær i Hold. Den gjorde et afgjort dorskt Indtryk, en Kat, som i ca. kun 1 Meters Afstand passerede den, tog den sig absolut ikke af. Da jeg kunde ønske endnu en Gang at se Fuglen paa Vingerne, kastede jeg nogle Skærver efter den; jeg opnaaede dog kun, at den med nogle Smaahop, ledsagede af ligesaa mange Skræp, flyttede sig til et nærstaaende Æbletræ . . . Dagen efter modtog jeg fra Skovfogeden i en nærliggende Skov en Nøddekrige. Jeg antog straks denne for at være identisk med førstnævnte, men da jeg i de 3—4 Dage, jeg endnu havde tilbage af min Ferie, stadig saa flere, er dette dog usandsynligt . . . Fra disse Dage endnu et Bevis paa Nøddekrigen Tillidsfuldhed. Paa en Jagttur pr. Vogn paa Bremersvold Gods passerede vi gennem »Kælaskov« og opdagede da en Nøddekrige paa Hegnet ind til en Planteskole, da en ung Mand blandt Jægerne ønskede at erhverve Fuglen til sin Samling. Kusken lod Vognen holde, efter at vi først var passeret Fuglen — Vejen er ca. 7 Meter bred — og paa 35—40 Al. skød den unge Dianas Tilbeder Hegnet fuldt af Hagl. Fuglen selv forblev imidlertid uskadt, den gjorde et lille forbauset Sving i Luften og satte sig dernæst nøjagtig paa samme Sted igen, hvor den led en ynkelig Død for andet Skud . . . Fra 25—31 September modtog jeg 3 Stkr. — 2 meget brunlige Hunner og 1 (vist nok ung) Han — fra Sydlolland. Samtidig meddelte Skovrider Iversen, Bremersvold, at Skovene der omkring »vrimlede« af Nøddekriger. I de 20—30 Aar, han havde været ved Forstvæsenet, havde han aldrig blot tilnærmelsesvis set saa mange. Der blev to Gange set Smaaflokke paa 9—10 Stkr.« — Baron H. Rosenkrantz, Guldborg, har velvilligst i Brev af 13 Maj 1912 tilstillet mig følgende Meddelelse: »14 November: Da Skytterne var satte af og Klapperne begyndte at gaa, paa Jagten paa »Lungholm« ved »Højbygaard«, fløj en Nøddekrige fra Granerne ud til Skovens Udkant, hvor den tog Stade paa en Slaentjørn. Ganske frejdig betragtede den os Skytter, som straks blev enige om selvfølgelig ikke at skyde den. Flere Gange blev Nøddekrigerne sete i Skoven samme Dag; men

ingen blev skudt.« Mellem en Del Optegnelser af ældre Dato maa særlig følgende fra sidste Indvandring her i Landet siges at være af stor Interesse: »I 1900 var der et meget stort Træk om Efteraaret; Fuglene overvintrede; jeg har Optegnelser om deres Forekomst fra Septbr. 1900 lige til April 1901; dette Foraar ynglede den rimeligvis her i Skoven ved »Guldborg«, for den saas ofte flyve omkring parvis«.

Nakskov-Eggen. »I Baroniet Juellinge Skove blev 16 og 17 Oktober skudt 2 Nøddekriger, flere saa man ikke. Nu i Januar 1912 viste der sig en større Flok paa en Mark ved den lille Egeskov, Hovgaard Skov, 1 Mil Nord for Nakskov. Manden, der saa den, mener, at der var ca. 40 Fugle. I Rudbjerggaards Skove er der sidste Efteraar truffet mange Flokke, af hvilke der blev skudt en Del.« (Lærer Møller, Horslunde). — Konservator Walbum, Hjørring, modtog en Nøddekrige, der var skudt 15 Oktober ved Nakskov (Joh. P. Nørgaard). — 6 Oktober modtaget 1 Eksemplar til Udstopning fra Nakskov. (P., Odder). — Til Oplysning om Nøddekrigens Føde og som Bevis paa denne Fugls mærkelige Tillidsfuldhed kan anføres følgende Iagttagelse af Lærer Møller, Horslunde: »Da jeg slet ikke kendte Dyret og dets Vaner, ansaa jeg det for at være en syg Fugl, saa lidt sky var den, og jeg kunde have berørt den med mine Hænder paa det Sted, hvor jeg stod, hvis ikke den var flygtet og siden holdt sig mere paa Afstand. Den fløj kun ca. 6 M. ad Gangen, og stadig undersøgte den meget ugenert, ladende som om min Person kun vedkom den, naar jeg blev lidt for nærgaaende, Skovbundens Løv og nedfaldne Grene. Jeg saa den plukke Smaasnegle af de fugtige Grene. Jeg lod den da i Ro.« —

BORNHOLM.

Om Nøddekrigens Forekomst paa Bornholm sidste Efteraar har Skovrider L. Jensen-Tusch i Brev af 23 Januar 1911 velvilligst givet følgende Oplysninger: »Nøddekrigen gæster Bornholm med ca. 8—10 Aars Mellemrum og kommer da som Regel i stort Antal. Trækket i Efteraaret 1911 — det tredje Træk jeg har set her til Øen i de 24 Aar, jeg har boet her — var det største. Fuglene kom her sidst i Septemher og forlod os igen — paa faa Undtagelser nær — hen i November Maaned, da Termometret sank under 0. Faa Stykker saas hist og her ved Jagterne

hen mod Jul. Da Trækket var paa sit højeste, kunde man ikke færdes i Skoven uden at se Fuglene, der paa deres tillidsfulde Maade sad paa Træernes Grene eller hoppede om paa Vejene, ivrig søgende Føde blandt andet i det paa samme liggende Hestegødning. At se 10—15 Fugle paa en Par Timers Tur i Skoven hørte til Dagens Orden. Her i Almindingen blev Fuglene fuldstændig fredede, hvad desværre vel ej kan siges at være Tilfældet i Øens andre Smaaskove og Haver, hvor de jo optraadte, om end faatallige mod her i den store Skov, Almindingen. Frøet af Ædelgran synes at være kærkommen Føde for Nøddekrigen.«

F Y N.

Odense-Egnen. En Nøddekrige blev skudt 15 Oktober ved Hesbjerg af Forvalter Milo (N. C. Hjeronymus). — 16 Oktober modtog Konservator N. P. Jensen, Fredericia, 1 Eksp. fra Tanggaard, V. for Odense (K. Hammer). — 18 Oktober 1 Stk. fra Naarup, 18 Km. S. V. for Odense (H., Herning). — En Nøddekrige blev skudt i Efteraaret ved Blangstedgaard, 6 Km. O. S. O. for Odense. (H. Steenbach.) — Trods ret gode Forbindelser i Nordfyn er det ikke lykkedes mig at skaffe en eneste Meddelelse til Veje. I det hele synes Nøddekrigen kun at have optraadt sparsomt paa Fyn i Efteraaret 1911.

Nyborg-Egnen. »I de første Dage i Oktober viste 2 Par Nøddekriger sig ved Nyborg, et Par i Teglværksskoven i Nærheden af et Forlystelsessted og et Par lige i Udkanten af Byen i Christianslundskoven. Karakteristisk for dem begge var, at de var meget tillidsfulde og holdt til ved Vejene, hvor de gik og pillede. En halv Snes Dage opholdt de sig samme Sted. (G. Scholten). — 28 Oktober 1 Stk. fra Gislev 16 Km. S. V. for Nyborg, 5 November 1 Stk. fra Ullerslev, 10 Km. N. V. for Nyborg. (H., Herning).

Svendborg-Egnen. Følgende Data modtaget 1 Nøddekrige fra Svendborg: 27 September, 25 Oktober og 3 November (P., Odder). — I Efteraaret modtaget 2 Stkr. fra Svendborg til Udstopning. (W., Fredericia).

Faaborg-Egnen. Nøddekrigen er i September 1911 iagttaget et Par Gange i Brahetrolleborg Skove af Skovfogederne Rasmussen og Jensen (O. Fabricius). — Godsejer Steenbach,

Flintholm, meddeler, at der 21 Oktober blev skudt en Nøddekrige ved Flintholm, 12 Km. Ø for Faaborg.

Middelfart-Egnen. Saavel fra Middelfart som fra Strib modtaget en Nøddekrige i Efteraaret til Udstopning (W., Fredericia).

LANGELAND.

11 Oktober modtog Konservator N. P. Jensen, Fredericia, en Nøddekrige fra Østerskov pr. Humble i det sydlige Langeland (K. Hammer). — Konservator Clausen, Ribe, havde 2 Eksplr. til Udstopning fra Langeland. — 14 Oktober modtaget 1 Stk. fra Hou ved Lohals. (H., Herning). — Desuden er der fra enkelte andre Sider modtaget Meddelelse om, at der er iagttaget Nøddekriger paa Langeland i Efteraaret 1911.

JYLLAND.

Kolding-Egnen. Omkring 1 November saas en Nøddekrige i Skibelund Krat af Friskolelærer Siengaard, Askov, og ved samme Tid blev et Ekspl. set 1 Mils Vej V. for Askov (N. Tullstrup). — 17 Oktober modtaget en Nøddekrige fra Lunderskov. (P., Odder). — Fra Kolding-Egnen modtog Konservator Windeballe, Fredericia, 11 Stkr. i Løbet af Efteraaret og 1 Ekspl. fra Viuf, 10 Klm. N. for Kolding.

Fredericia-Egnen. Iflg. Meddelelse fra Konservator N. P. Jensen, Fredericia, blev der set en Del i Omegnen af Byen i Efteraaret, 1 Ekspl. skudt ved Trelde Skov 25 Oktober. (K. Hammer). — Konservator Windeballe, Fredericia, modtog i Løbet af Efteraaret 30 Nøddekriger til Udstopning. Det første Ekspl., der blev indleveret 18 September, var fra Byens Omegn, det sidste blev modtaget 11 November. Angaaende deres Føde skriver Hr. Windeballe: »Nøddekrigen har hovedsagelig levet af Nødder; jeg fik flere, som havde en eller flere Nødder i Svælget. Maveindholdet, som vi undersøgte paa nogle enkelte, udviste ogsaa dette« (i Brev af 8 Februar 1912).

Vejle-Egnen. 19 Oktober modtaget en Nøddekrige fra Vejle-Egnen til Udstopning (P. Odder). — En Nøddekrige blev iagttaget omkring 1 Oktober ved Vejlefjord Sanatorium (Dr. Schäffer). — 2 Stkr. fra Vejleegnen, 1 Stk. fra Jelling og 1 Stk. fra Børkop, S. O. for Vejle. (W., Fredericia).

Horsens-Egnen. Fra følgende Steder i Omegnen af Horsens er der i Efteraaret indleveret Nøddekriger til en Udstopper i Byen. Alle stammer fra Oktober Maaned: Stenderup 8de, Bisholt 11te, Vintenskov 15de, Underup 18de, Bryrup 23de og Grimstrup 26de. (Th. Jørgensen). — Konservatorerne J. & H. Petersen, Odder, meddeler, at der ingen Nøddekriger er set der paa Egnen i Efteraaret 1911. Ialt modtog de i Efteraarets Løb 38 Stkr. til Udstopning fra andre Egne af Landet.

Æbeltoft-Egnen. 13 Oktober modtoges 2 Stkr. fra Æbeltoft (H., Herning).

Grenaa-Egnen. 11 Oktober modtoges 1 Nøddekrige til Udstopning fra Trustrup, 10 Km. S. V. for Grenaa (H., Herning). — Plantør C. Olsen, Emmedsbo pr. Gjerrild giver i Brev af 12 Maj 1912 følgende Oplysninger om Nøddekrigen: »De 2 første blev skudt for Ugle her paa Benzon Gods 17 Oktober, de kom ind fra Havet, formodentlig fra Sverrig, og slog straks paa Uglen; den ene en ♂ af den typiske Form findes i min Samling¹. 9 November modtog jeg en ♀ (tyndnæbet) til Udstopning fra Trustrup ved Grenaa. 5 November blev en skudt paa en Klapjagt her paa Stamhuset. 3 Nøddekriger opholdt sig fra midt i Oktober indtil 7 November i Benzons Slotshave, hvor jeg paa faa Alens Afstand ofte betragtede dem; de opholdt sig hele Tiden ved en Hasselhæk, hvor de samlede Nødder, som de tog i Næbet og fløj bort med, men vendte efter 10 à 15 Minutter atter tilbage efter en frisk Nød. Fra Midten af Oktober til først i November saa jeg dem flere Gange, undertiden 2 sammen, paa forskellige Steder her i Stamhusets Skove, dog saa jeg dem kun 2 Gange i Plantagerne, de andre Gange var i eller i Nærheden af Egetræer, hvor de vel levede af Agern.« —

Randers-Egnen. I Oktober Maaned skød Skytten i Sødringholm Skov ved Randers Fjord 3—4 Stkr. (Aa. Taaning). — Forretningsfører M. Klinge meddeler i Brev af 20 Februar 1912: »Saafremt Nøddekrigen har været paa Randers Egnen i Efteraaret 1911, har det sikkert været som tilfældig Gæst. Det er mig paa 3die Haand meddelt, at den skal være skudt paa Overgaard ved Mariager Fjord. I Skovene, hvor jeg er kommet, har jeg forgæves søgt Fuglen.«

Viborg-Egnen. 24 Oktober og 1 November modtaget 1 Stk.

¹ Fuglen tilhører utvivlsomt — efter opgivne Maal at dømme — Formen *Nucifraga caryocatactes brachyrhynchus*. P. J.

fra Omegnen af Viborg (P. Odder). — Fra Hammel mellem Aarhus og Viborg modtaget 1 Eksp. 7 Oktober (H., Herning).

Skive-Eggen. Fra Skive modtoges en Fugl til Udstopning 30 Oktober (P. Odder).

Hobro-Mariager-Eggen. 21 Oktober 1 Eksp. fra Idasminde pr. Onsild og 30te s. M. 1 fra Hadsund (P., Odder). — 16 og 21 Oktober 1 Stk. fra Skørping, 28 Oktober 1 fra Kjellerup 6 Km. S. for Mariager og 5 November 1 Stk. fra Arden (H., Herning).

Livø. Angaaende Nøddekrigens Forekomst paa Øen Livø i Limfjorden giver Inspektør Leth i Brev af 22 Juni 1912 følgende Oplysning: »Jeg saa den første her paa Livø den 9 eller 10 Oktober, et Eksp. blev skudt den 16de. Hvorlænge de blev her, tør jeg ikke bestemt udtale, men mener ca. 14 Dage og anslaaer Antallet af sete Eksemplarer til højst 10.«

Nibe-Eggen. Den 4 November modtoges et Eksempel til Udstopning fra Nibe (P., Odder). — Lærer Th. Thomsen, Hobro, meddeler i Brev af 3 September 1912, at Nøddekrigen var almindelig i Vinteren 1911—12 i Oxholm Skov paa Øland i Limfjorden.

Aalborg-Eggen. I Slutningen af Oktober blev der skudt flere Nøddekriger i Omegnen af Byen meddeler Oberstløjtnant H. Kalkau. — 30 Oktober blev 1 Stk. tilsendt fra Halvrimmen, 22 Km. V. N. V. for Aalborg (H., Herning).

Hjørring-Eggen. Konservator Walbum, Hjørring, modtog i Efteraaret 1 Stk. skudt 7 Oktober ved Ugilt S. O. for Hjørring og 2 Stk. skudt 16 Oktober ved Lønstrup (Joh. P. Nørgaard). — Fra Frederikshavn modtoges 1 Nøddekrige til Udstopning 8 November (P., Odder).

Thy. Konservator M. Ewald Hansen, Thisted, giver i Brev af 15 December 1911 følgende Oplysninger om dens Forekomst: »Om Nøddekrigens Forekomst her i Thy kan jeg meddele, at der var en større Flok i Tved Plantage, hvor de stedse satte sig i Granernes øverste Spids, og en mindre Flok blev set i Nærheden af Sjørring (Færgegaard). Fuglene opholdt sig her sidst i Oktober.« Under et Besøg hos Konservatoren i Sommerferien 1912 fik jeg desuden Meddelelse om, at der endnu 3 April 1912 var sendt ham et Eksempel (♂) fra Fjerritslev, men at det drejede sig om et sygt Individ, hvad der sikkert har været Aarsagen til, at den omtalte Fugl havde overvintret der. — Fra

Fjerritslev modtog Konservator Windeballe et Eksemplar i Efteraaret. — 26 November modtoges en Nøddekrige fra Hørdum, 17 Km. S. V. for Thisted (H., Herning).

Holstebro-Eggen. Konservator Clausen, Ribe, havde i Efteraaret 1 Eksp. fra Ulfborg til Udstopning. — 12 Oktober 1 Stk. fra Hjerm 8 Km. N. for Holstebro, 19de s. M. 1 Stk. fra Tvis 7 Km. S. O. for Holstebro (H., Herning).

Herning-Eggen. Fra Hernings Omegn havde Konservator Hansen følgende til Udstopning: 16 Oktober 1 Stk. fra Classensborg ved Kibæk, 17de 1 Stk. fra Ikast og 2 November 1 Stk. fra Hesselvig ved Kibæk. Samme modtog i Efteraaret ialt 53 Nøddekriger til Udstopning fra vidt forskellige Egne i Landet.

Ringkøbing-Eggen. 8 og 19 Oktober 1 Stk. fra Tarm, 20de s. M. 2 Stk. fra Borris (H. Herning). — Om dens Forekomst ved Staby ca. 20 Km. N. for Ringkøbing skriver Forstander Jeppesen i Brev af 5 Juni 1912: »I Begyndelsen af Oktober 1911 kom en Nøddekrige hertil og opholdt sig i Plantagen og Haven (hvor der var mange Nødder); nogle Dage efter var her 3 Fugle og atter nogle Dage efter 6 eller 7. De var meget tillidsfulde og nysgerrige, saa vi alle med Interesse betragtede deres Færd. De syntes at være typiske og udfarvede Fugle paa en enkelt nær, der var meget lys paa hele Forkroppen. De forsvandt i Slutningen af Maanedens. Jeg har hørt om dens Forekomst flere Steder her paa Eggen.«

Varde-Eggen. To Nøddekriger modtaget fra Varde 23 Oktober, en den 8 November (P., Odder). — 11 Oktober 1 Stk. fra Billum, 10 Km. V. for Varde, 13de s. M. 1 Stk. fra Ansager, N. O. for Varde og 21de s. M. 1 Stk. fra Orten ved Varde (H., Herning).

Ribe-Eggen. I Efteraaret modtoges 1 Eksemplar fra Bramminge (W., Fredericia). — Konservator M. Clausen, Ribe, skriver i Brev af 8 December 1911 følgende: »Vi faar den hvert Aar til Udstopning særlig i Maanederne September og Oktober og kun fra Sjælland og Langeland. I Aar har vi haft 32 Stkr. Her ved Ribe har den ofte været almindelig. I Aar blev her dræbt en halv Snes Stykker. De fleste af Nøddekrigerne fra Øerne havde Agern, i enkelte Tilfælde Nøddekærner i Kroen (eller Halsen). Nøddekrigerne herfra Eggen havde derimod ædt Skarnbasser, som de havde pillet op af Kogødningen paa Marken, hvilket kunde ses af den Skorpe af indtørret Gødning, de havde paa Næbet.«

Af Meddelelserne fra Jylland er det af særlig Interesse at lægge Mærke til de forholdsvis talrige Meddelelser fra Vestjylland. I Viceinspektør H. Wings Beretning om Nøddekrigens Indvandring i 1900¹ savner man derimod ganske Meddelelser fra Vestjylland, et Forhold, hvis Forandring formodentlig skyldes de mange siden da opvoksede Plantager i Vestjylland.

Som allerede nævnt var den Indvandring, der i Efteraaret 1911 skete her i Landet, kun en Del af en stor Indvandring i hele Mellemeuropa. Jeg har gjort et Forsøg paa at faa et Indtryk af Indvandringens Gang i Mellemeuropa ved at gennemgaa en Del fremmede Tidsskrifter og deri udsøge de første Data for iagttagne Nøddekriger i forskellige Dele af Mellemeuropa. Til Sammenligning skal meddeles, at de første her i Landet iagttagne Nøddekriger stammer fra 10 Septbr. (Botanisk Have, København). Nedenstaaende Data, der er taget fra forskellige Artikler og Meddelelser i de citerede Tidsskrifter — Aargangene 1911 og 1912 — anføres i Rækkefølge efter Lokaliteternes Beliggenhed fra Øst mod Vest i Mellemeuropa. Kurland og de preussiske Østersøprovinser: Slutningen af Juli². Bøhmen: 8 Septbr.³. Pommern: 8 Septbr.⁴. Anholt: 19 Septbr.⁵. Bayern: 30 Septbr.³. Würtemberg: 9 Septbr.³. Holland: 26 Septbr.⁶. Belgien: 23 Septbr.⁶. Frankrig: 2 Oktbr.⁶. Svejts: 10 Oktbr.⁶. Man kan saaledes efter de anførte Data at dømme gaa ud fra, at Trækket fra det østligste Tyskland til Frankrig paa det nærmeste har taget en god Maanedstid. Sammenligner vi dette med Indvandringen paa et noget nordligere Strøg, nemlig Danmark-England, vil Billedet saa omtrentlig blive det samme. Danmark: 10 Septbr. England: 5 Oktbr. (Norfolk)⁷, 7 Oktbr. (Aylesbury)⁸.

Det har sin Interesse at underkaste Iagttagelserne her fra Landet en nøjere Undersøgelse til Sammenligning med Beretningerne fra Udlandet. Saa snart jeg havde faaet et nogenlunde udførligt Materiale bragt til Veje her fra Landet, forsøgte jeg derfor ved at sammenstille de meddelte Iagttagelser at faa nær-

¹ H. Winge: Fuglene ved de danske Fyr i 1900. Vidensk. Medd. naturh. Foren. Kbhvn. 1901. — ² Urania. — ³ Ornithologisches Jahrbuch. — ⁴ Zeitschrift für Oologie und Ornithologie. — ⁵ Ornithologische Monatsschrift. — ⁶ Le Gerfaut. — ⁷ The Zoologist. — ⁸ British Birds.

mere Underretning om Gangen i Indvandringen indenfor vore egne Grænser. Mine Undersøgelser viste, at der var en endog paafaldende gradvis Fremskriden mod Vest at spore i Fuglenes Udbredelse her i Landet, hvorfor jeg skal omtale disse Forhold lidt nærmere. I Modsætning dertil synes Nøddekrigens Bortrejse at være gaaet mere planløst for sig. I nedenstaaende grafiske Fremstilling er Landet inddelt i 4 Dele og Mærkerne angiver de forskellige Lokaliteter indenfor de respektive fire Omraader, paa hvilke der i de anførte Tidsrum (3 Dage) er iagttaget Nøddekriger. Det har ikke i alle Tilfælde været muligt at skaffe ganske nøjagtige Data til Veje, men den Fremgangsmaade er overalt gennemført, at Fugle, der er opgivet som indleveret til Præparation hos en Konservator en bestemt Dato, er anført som skudt Dagen før, hvad der formentlig i de fleste Tilfælde vil være sandsynligst. Da de anførte Tidsrum strækker sig over tre Dage, vil en enkelt Dag før eller senere som Regel være uden større Betydning. Det er naturligt at antage, at Nøddekrigens Vandring gennem Landet har haft en vestlig Retning. Naar Lolland-Falster er opstillet som en egen Gruppe, er det hovedsagentlig for at fremhæve de i Forhold til Sjælland senere Data, medens det vel næppe er rimeligt, at Nøddekrigerne fra Sjælland har bredt sig til det øvrige Land over Lolland-Falster.

Der synes efter det indkomne Materiale at dømme at være en tydelig gradvis Fremgang mod Vest. Den tidlige Dato — 18 Septbr. — fra Jylland griber noget forstyrrende ind, men der viser sig det interessante ved vedkommende Eksemplar, at det ikke tilhører den almindelige siberiske Form var. *macrorhynchus*, men derimod den europæiske var. *brachyrhynchus*, hvad der muligt allerede kan forklare den paafaldende tidlige Ankomst. Man kan selvfølgelig ikke ud fra et saa forholdsvis ringe Materiale drage sikre Slutninger, men — bortset fra Ekspl. af den europæiske Form — synes det foreliggende Materiale dog at give et tilsyneladende ganske rimeligt Billede af Indvandringen. De først iagttagne Fugle indenfor de fire Grupper tilhører følgende Data: Sjælland: 10 Septbr., Lolland-Falster: 19 Septbr., Fyn: 25 Septbr. og Jylland: 1 Oktbr. Efter dette at dømme skulde det have taget Nøddekrigerne c. 3 Uger at sprede sig over de danske Øer til Jylland, og selv om dette er et vel rigeligt Tidsrum, vil man af omstaaende Beretning faa det Indtryk, at der er hengaaet en forbausende lang Tid, inden de fra Sjælland har

FREMSTILLING AF NØDDEKRIGENS FOREKOMST I
DANMARK I EFTERAARET 1911.

10 September—10 November.

	Sjælland	Lolland-Falster	Fyn-Langeland	Jylland
10 Septbr.—12 Septbr.	○○			
13 - —15 -				
16 - —18 -	○○○○○○			●
19 - —21 -	○○	○○		
22 - —24 -	○○○○○○	○○○		
25 - —27 -	○○○○○○○		○	
28 - —30 -	○○○○○○	○○○		
1 Oktbr.—3 Oktbr. . . .	○○○	○○○	○	○
4 - —6 - . . .	○○○○○○○	○○○		○
7 - —9 - . . .	○○○○			○○○○
10 - —12 - . . .	○○○○○	○○○	○	○○○○○○○
13 - —15 - . . .	○○○○○○○	○	○○○	○○○○
16 - —18 - . . .	○○○○○	○○○	○	●○○○○○○○
19 - —21 - . . .	○○		○	○○○○○
22 - —24 - . . .			○	○○○
25 - —27 - . . .	○	○	○	○○○
28 - —30 - . . .		○		○○○
31 - —2 Novbr. . . .	○	○	○	○○○
3 Novbr.—5 - . . .	○		○	○○○
6 - —8 - . . .		○		○○○
9 - —10 - . . .	○○			○

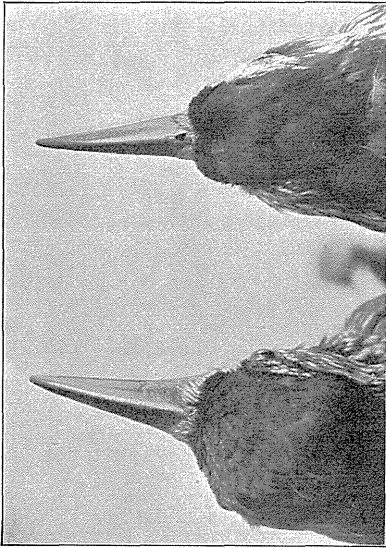
○ *Nucifraga caryocat. macrorhynchus* ● *Nucifraga caryocat. brachyrhynchus.*
(Var. *brachyrhynchus*?)

naaet Jyllands Vestkyst. I størst Mængde optraadte Nøddekrigen paa Sjælland i Tidsrummet 22 Septbr.—19 Oktbr., medens den først var talrigt i Jylland i Dagene 8 Oktbr.—8 Novbr.

Naar jeg i det følgende gaar over til at give en kort Karakteristik af de to nævnte Former af Nøddekrige, skal det ikke gøre Fordring paa at være nogen udtømmende Beskrivelse¹. Desværre har min Tid ikke tilladt mig at gennemgaa den omfangsrige Litteratur, der foreligger om Nøddekrigen og dens Racer. Jeg skal af den Grund ganske udelade at give et Overblik over de historiske Forhold angaaende dette Spørgsmaal, men kun

¹ For værdifuld Bistand og gode Raad vedr. dette Spørgsmaal beder jeg Hr. Viceinspektør H. Winge modtage min oprigtige Tak.

indskrænke mig til at anføre, at en Adskillelse mellem de to Subspecies oprindelig er gjort af Brehm (Lehrbuch der Naturgeschichte aller europäischn Vögel. 1823) ved Benævnelserne: *Nucifraga macrorhynchus* og *Nucifraga brachyrhynchus*, medens Blasius (Ornis. 1886) foreslog henholdsvis Navnene: *leptorhynchus* og *pachyrhynchus*. De af Brehm foreslaaede Navne vil blive benyttet i det følgende.

Nucifraga caryoc. macrorhynchus.
Grib Skov. I. XII. 1911.

Nucifraga caryoc. brachyrhynchus.
Fredericia. 18. IX. 1911.

Nøddekrigen findes her i Europa ynglende i det nordlige Skandinavien, Finland, Rusland og enkelte Steder i Alperne med tilstødende Bjergkæder. I Modsætning til denne europæiske Nøddekrige, *Nucifraga caryocatactes brachyrhynchus*, staar den i Siberien almindelige Form, *Nucifraga caryocatactes macrorhynchus*. Grænsen for de to Formers Udbredelse synes Uralbjergene at danne, men iøvrigt er det naturligt, at man kan træffe Overgangsformer. Det er næsten udelukkende den siberiske Form, der optræder ved de store Indvandring i Mellemeuropa,

og det tør næsten betragtes som en Sjældenhed at træffe paa et typisk Eksemplar af Racen *brachyrhynchus*.

De vigtigste Forskelligheder mellem de to Former er følgende:

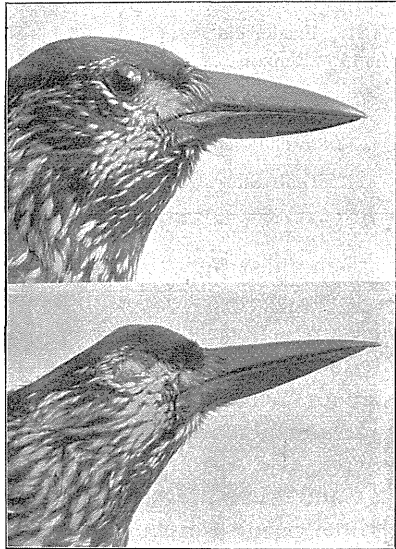
Nucifraga caryocatactes brachyrhynchus. Næbet særdeles kraftigt, højt og bredt. Overnæbets Spids rager i Almindelighed ikke synderligt frem over Undernæbet, ofte slet ikke. Det hvide Baand paa Styrefjerene smalt.

Nucifraga caryocatactes macrorhynchus. Næbet forholdsvis tyndt og smalt. Overnæbet hyppig adskillige mm længere end Undernæbet. Det hvide Baand paa Styrefjerene bredere end hos Formen *brachyrhynchus*.

Næbets Udseende er i Virkeligheden det bedste Kendemærke.

Hvad det hvide Baand paa Styrefjerene angaar, maa det siges, at Variationerne ofte er ganske forsvindende, og ret ofte finder man for typiske Eksemplarer Overgangsformer. Iøvrigt henviser jeg til Afbildningerne og giver nedenstaaende enkelte Maal fra et Eksempel af den almindelige siberiske Form og to Eksemplarer af den europæiske. Det er saaledes lykkedes mig med Sikkerhed at konstatere to Eksemplarer af Racen *brachyrhynchus* ved Indvandringen 1911, medens jeg ellers udelukkende har faaet angivet den siberiske Form *macrorhynchus*. Det ene Eksempel skaffede Konservator Windeballe, Fredericia, mig med stor Elskværdighed til Undersøgelse. Omtalte Nøddekrige blev skudt — som allerede fremhævet — den 18 September ved Fredericia. Da dette Eksempel saaledes sandsynligvis har haft sit Hjemsted her i Europa, kan det maaske forklare den paafaldende tidlige Ankomst til Jylland i Sammenligning med de øvrige — sandsynligvis for Størsteparten siberiske — Nøddekriger. Desuden har Plantør C. Olsen, Emmedsbo pr. Gjerrild velvilligst sendt mig Maalene paa et Eksempel skudt Benzon 17 Oktober, der ganske utvivlsomt, som allerede bemærket af Hr. Olsen i Brev af 12 Maj 1912, tilhører den tyknæbede, europæiske Form. Desværre har jeg ikke selv haft Tid og Lejlighed til at maale et større Antal Individuer fra Indvandringen 1911, men de anførte Maal for begge Former synes ved Sammenligning med Maal paa en Mængde Nøddekriger fra Udlandet at være gode Repræsentanter for de omtrentlige Gennemsnitsmaal.

Nucifraga caryoc. brachyrhynchus.
Fredericia. 18. IX. 1911.

Nucifraga caryoc. macrorhynchus.
Grib Skov. 1. XII. 1911.

	Næb fra Spidsen til forreste Fjergrense paa Panden	Næb fra Mundvig til Spids	Næbhøjde ved forreste Fjergrense paa Panden	Næbhøjde paa Midten af Overnæbet	Næbets Bredde ved forreste Fjergrense paa Panden	Næbets Bredde paa Midten af Overnæbet	Overnæbet længere end Undernæb	Bredde af hvidt Bånd paa yderste Styrefjer
<i>Nucifraga caryocatactes brachyrhynchus.</i>								
¹⁸ / ₉ 11. Fredericia	46	55	18	13.5	17	9	1.5	22.5
¹⁷ / ₁₀ 11. Benzon	50	52	18	14	20	10	0	23
<i>Nucifraga caryocatactes macrorhynchus.</i>								
¹ / ₁₂ 11. Grib Skov. ♂ . . .	49	55	14	10.5	12	7.5	4	25

Den mest karakteristiske Forskel i Næbets Udseende hos de to Former ligger i Almindelighed ikke i Næblængden, der kan være meget varierende hos begge, hvorimod Næbets Højde og Bredde repræsenterer de mest afvigende Forhold saaledes, at Næbets mere eller mindre kraftige Udseende i Reglen er saa iøjnefaldende, at man straks kan afgøre Spørgsmaalet.

Som Afslutning paa Beretningen skal jeg endelig omtale Nøddekrigens Forekomst her i Landet i indeværende Aar og da i Særdeleshed fremhæve den overvejende Sandsynlighed der er, for at Nøddekrigen har ynglet her flere Steder i Sommeren 1912. Trods adskillige Anstrengelser lykkedes det imidlertid ikke at skaffe et sikkert Bevis derfor.

Som anført optraadte Nøddekrigen særlig talrig i Nordsjælland i Efteraaret 1911, og man vil af foranstaaende Beretning ligeledes bemærke, hvor almindeligt den overvintrede der i Vinteren 1911—12. Langt hen paa Foraaret 1912 blev den endnu set i flere af Nordsjællands Skove, som det bl. a. vil ses af Apotheker Pirtzels Beretning om dens Forekomst i Grib Skov og Tisvilde Hegn i April Maaned. Jeg havde selvfølgelig min Opmærksomhed henvendt paa dette Forhold, og foruden ved adskillige Ture, som jeg foretog i Foraaret og Forsommeren 1912 i Nordsjælland, søgte jeg at skaffe mig Oplysninger fra de Egne, hvor de formentlig opholdt sig. Det lykkedes mig, trods værdifuld Bistand af Kammerater, som sagt ikke at faa et absolut sikkert Bevis for, at den ynglede i Nordsjælland, men nenden-

staaende skal jeg citere forskellige Iagttagelser, der i høj Grad taler for, at dette virkelig har været Tilfældet. — Nøddekrigen er mig bekendt ikke med Sikkerhed fundet ynglende her i Landet siden 1868 paa Bornholm iflg. Fischers Meddelelser i »Naturhistorisk Tidsskrift« 3dje Række, 6te Bind. I de nærmest foregaaende Aar blev der som bekendt fundet flere Reder med Æg og Unger paa Bornholm og efter disse Fund at dømme falder Yngletiden i Tidsrummet 21 Marts—12 April. Et nyt Fund efter saa mange Aars Forløb havde selvfølgelig været af største Interesse, men det lykkedes som sagt ikke, og jeg maa derfor indskrænke mig til at anføre de Iagttagelser og Meddelelser, der taler for en eventuel Ynglen her i Landet i Foraaret 1912.

I Juni Maaned meddelte Løjtnant G. Scholten mig, at der var Mulighed for, at Nøddekrigen ynglede ved Bregentved og samme modtog i Brev af 22 Juli 1912 følgende Meddelelse fra Overjægeren paa Bregentved, F. Saurbrey: »Som Svar paa Deres Forespørgsel skal jeg meddele, at Nøddekrigerne kom i Efteraaret i sidste Halvdel af September i et Antal af ca. 30 Stkr. Et Par af disse er her endnu og har sikkert Rede i en Granholm. Reden er ikke fundet; men alt tyder paa, at de har Unger.«

I Skrivelse af 17 Juni 1912 modtog jeg følgende Meddelelse fra cand. jur. V. Weibüll, som jeg tillader mig at gengive i den tilsendte Form; »I Gaar (16 Juni) traf jeg Nøddekrigen paa en høj granbevokset Bakke i »Bøndernes Hegn« ovenfor Store Hulsø. Jeg kom derop, ligesom en Byge holdt op og Solen begyndte at skinne. En Nøddekrige gav sig da til at skrigе lige ved Siden af mig. Den sad i et Træ ca. 12—15 Alen fra mig paa de visne Grene i ca. 20 Alens Højde. En anden Fugl sad tavs i et Træ lige ved. Den skrigende Fugl blev siddende stille 5—6 Minutter, fløj saa op i Toppen af en omtrent udgaaet Gran, hvor den tilbragte ca. 10 Minutter med at pille sig og pudse sig; af og til gav den et kortere Skrig fra sig. Da Toiletet var tilendebragt, fløj den ned i en Gran paa Bakkens Skraaning; derhen havde den anden af de Fugle, jeg først saa, straks be-givet sig. De tilbragte Tiden oppe i Granens Top i Reglen gaaende fra Spidsen og indefter, ivrigt undersøgende alt. — Da jeg havde set lidt paa Fuglene, saa jeg en til i et Træ ved Siden af. De fløj nu alle tre i ca. 15 Minutter, til jeg gik, rundt i Træerne, undersøgende dem alle. — Efter mit ringe Kendskab

til Nøddekrigen, var det alle gamle Fugle, og mere end tre var der sikkert ikke. De to af Fuglene forholdt sig hele Tiden tavse, kun gav de af og til, ligesom ogsaa den skrigende, en svag ligesom knurrende eller klukkende Lyd fra sig. — I Træerne opholdt sig samtidig en Familie af Korsnæb.« —

Midt i Mai Maaned 1912 iagttog stud. med. Saxtorph 2 Nøddekriger i Granerne i St. Lyngby Skov ved Arresø. De var meget sky.

Tilbage er saa at berette om dens Forekomst i Tisvilde Hegn i 1912, og derfra har jeg i Særdeleshed mine Oplysninger gennem kgl. Skovfoged Balsløv, der flere Gange beredvilligt har besvaret mine Forespørgsler. Fra Mai Maaned foreligger følgende Meddelelse fra Skovfoged Balsløv i Brev af 4 Mai 1912: »Nøddekrigen har opholdt sig i Tisvilde Hegn fra September ifjor til Dato — den kom i saadan Mængde, at den næsten var mere almindelig end Skovskaderne her. Den ses nu dels parvis og dels i et Antal af indtil 5 Stkr. Den opholder sig overalt i hele Skoven. Nøddekrigen har særlig holdt til i Weymouthsfyrrene, hvis Kogler de flyver rundt med og samler paa Steder, hvor de har pillet i Mosset, antagelig efter Frø af Rødgranen, der falder til Jorden nu i Foraarstiden.« I Organet for den private Forening af unge Ornithologer »Ornithologia« IV Aargang, Hefte 7 findes Beretning om en Tur, som Studenterne Weis og Saxtorph foretog i Forening i Juni Maaned til Tisvilde Hegn. Under 12 Juni meddeles: »Vi talte først med begge Stedets Skovfogeder; af dem fik vi oplyst, at Nøddekrigerne stadig blev set i Skoven, den ene, Skovfoged Jørgensen, oplyste os om, at de særlig holdt til i et Terræn, hvor der for nylig var lagt Agern paa et større frit Jordstykke omgivet af Rødgraner og Fyr.« Student Weis iagttog samme Dag en Nøddekrige flyve op mellem Granerne. — Hele Sommeren havde jeg ikke selv Lejlighed til at færdes i Tisvilde Hegn og henvendte mig derfor nu i Efteraaret til Skovfoged Balsløv, der i Skrivelse af 19 September meddelte følgende: »Som Svar paa Forespørgsel tjener, at jeg ikke har set nogen Nøddekrige i Sommer; men nu i Efteraaret atter set og hørt den fra Begyndelsen af denne Maaned. Reder har jeg ikke set, men de Nøddekriger, vi nu ser, er næppe Trækfugle fra i Aar.« — Endelig meddeler Student Weis, der opholdt sig nogle Dage midt i

Oktober i Tisvilde Hegn, at der kun skal være set enkelte Stkr. i dette Efteraar i Skoven.

Efter de foranstaaende Meddelelser at dømme, er der i Virkeligheden den største Sandsynlighed for, at Nøddekrigen har ynglet her i Danmark i Sommeren 1912, og det er derfor saa meget mere beklageligt, at der ikke foreligger et virkeligt positivt Bevis for denne Antagelses Rigtighed; men den i Toppen af Graner godt anbragte Rede i Forbindelse med de store Strækninger, mange af Nordsjællands Skove spænder over, har i høj Grad vanskeliggjort et intensivt Undersøgelsesarbejde.

ORNITHOLOGISKE DAGBOGS-OPTEGNELSER FRA ET TOGT TIL VESTINDIEN.

AF

PAUL L. KRAMP.

I Vinteren 1911--1912 deltog jeg som værnepligtig Marine-soldat i Skonnerten »Ingolf«s Togt til Dansk Vestindien. Paa Rejsen frem og tilbage noterede jeg daglig op i min Lommebog alle de Fugle, jeg saa; enkelte Arter, som jeg ikke kendte, gav jeg en kort Beskrivelse af, i Haab om at mere kyndige Ornithologer senere vilde være i Stand til at bestemme dem paa Grundlag heraf, og med Viceinspektør Wingses Hjælp og ved Sammenligning med udstoppede Fugle paa zoologisk Museum er det ogsaa tildels lykkedes mig at identificere disse Fugle. Jeg er ikke synderlig bevandret i den ornithologiske Litteratur og ved ikke, om mine Iagttagelser indeholder nye Bidrag til de atlantiske Fugles Biologi; men i Erkendelse af, at enhver positiv biologisk Oplysning har sin Værdi, naar den sammenholdes med andre Erfaringer, har jeg besluttet at offentliggøre mine Optegnelser, og jeg skulde tro, at hvis enhver naturkyndig, der paa en eller anden Maade kommer til at befare de aabne Have, vilde nedskrive sine Iagttagelser over Fuglenes Liv, vilde der paa denne Maade kunne tilvejebringes et meget værdifuldt Materiale. Jeg kunde f. Eks. tænke mig, at Ornithologisk Forening satte sig i Forbindelse med de unge Naturhistorikere, der af-